

HALK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ

- Dil, halkın konuştuğu dildir.
- Halk deyimlerine ve söyleyişleri kullanılır.
- Şairler, şiirlerini **saz** eşliğinde, belli bir **ezgi** ile söyler.
- Nazım birimi **dörtlüktür**.
- **Hece** ölçüsü kullanılmıştır. Bu ölçünün daha çok **7'li**, **8'li** ve **11'li** kalıpları **yeğlenmiştir**.
- **Yarım kafiye** kullanılmıştır.
- Rediften yararlanılmıştır.
- Az da olsa benzetmelerden faydalanılmıştır: Boy serviye, yüz aya, kaş kaleme, diş inciye, yanak güle...
- Aşk, tabiat, ayrılık, hasret, ölüm, yiğitlik, toplum, din, zamandan şikayet sık sık işlenen konulardır.
- Şiirlerin **başlığı** yoktur; şiirler nazım şekilleri ile adlandırılmıştır.

TÜRK HALK EDEBİYATI

ANONİM HALK
EDEBİYATI

AŞIK TARZI HALK
EDEBİYATI

DİNİ-TASAVVUFİ
HALK EDEBİYATI

A) ANONİM HALK EDEBİYATI GENEL ÖZELLİKLERİ

- Kim tarafından söylendiği bilinmeyen, halkın ortak malı sayılan ürünlerden oluşur.
- Sözlü geleneğe dayanır.
- Halk diliyle söylenir.
- Bu ürünlerde ölüm, aşk, hasret, yiğitlik gibi tüm insanlığı ilgilendiren konular işlenir.

A N O N İ M H A L K E D E B İ Y A T I

M A N Z U M
E S E R L E R

M A N İ

T Ü R K Ü

N İ N N İ

T E K E R L E M E

B İ L M E C E

D E S T A N

A Ğ İ T

M E N S U R
E S E R L E R

M A S A L

A T A S Ö Z Ü

D E Y İ M

F İ K R A

H A L K
H İ K A Y E L E R İ

H A L K
T İ Y A T R O S U

1. MANİ

- Aşk, sevgi, yiğitlik, tabiat, övgü, yergi, evlat sevgisi, toplum olayları ve ölüm gibi temalar işlenir.
- Hecenin **7'li** kalıbı ile söylenir.
- İlk iki mısra doldurmaz; konuya giriş için söylenir. Asıl söylenmek istenen son iki mısradadır.
- **Tek dördlükten** oluşur; dört dizeden fazla olanları da vardır.
- Kafiye örgüsü **a a x a** şeklindedir.
- Düz mani, ayaklı (cinaslı, kesik) mani gibi iki türü vardır.
- Doğu Anadolu'da mani yerine bayatı sözü de kullanılmaktadır.
- Divan edebiyatındaki **tuyug ve rubaî'ye** benzer.

MANİ

- **Yüzümde çifte benler
Hayran oldu görenler
Bilmem nasıl vazgeçe
Sana gönül verenler**
- ***A benim bahtiyarım
Gönülde tahtı yârim
Yüzünde göz izi var
Sana kim baktı yârim***

***Bağ bana
Bahçe sana bağ bana
Değme zincir kâr etmez
Zülfün teli bağ bana***

***Ağlarım çağlar gibi
Derdim var dağlar gibi
Ciğerden yaralıyım
Gülerim çağlar gibi
Her gelen bir gül ister
Sahipsiz bağlar gibi***

TÜRKÜ

- Kendine özgü bir ezgisi vardır.
- 8'li ve 11'li hece kalıbıyla söylenir.
- Bent ve kavuştak olmak üzere iki bölümden oluşur: Türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölüm **bent**; her bendin sonunda tekrarlanan nakarat bölümlerine de **kavuştak** denir.
- Bentler ve kavuştaklar kendi aralarında kafiyelidir.
- Özel durumlarda ya da ezginin, sözlerin çeşitlenmesine göre **ninni, ağıt, deyiş, hava adları** da kullanılmaktadır.
- Çağdan çağa ve yöreden yöreye içerik ve şekil olarak değişiklikler gösterebilir.
- Aşk, doğa, güzellik, gurbet, hasret, kahramanlık vb. sosyal konular işlenir.
- Türküler aynı zamanda aşık edebiyatı nazım şeklidir. Yani söyleyeni belli türküler de bir nazım biçimidir.
- Türküler **ezgilerine göre divan, usulsüz, bozlak, Barak, koşma, hoyrat, kayabaşı, Çukurova** gibi çeşitlere ayrılır.

ACEM KIZI

Kırşehir-Çekiç Ali-Osman Özdenkçi

Çırpınıp da şan ovaya çıkınca
Eğlen şan ovada gal acem gızı.
Uğrun gaş altından bakınca
Can telef ediyor gül acem gızı.

Seni seven oğlan neylesin malı,
Yumdukça gözünden döker
mercanı.
Burun fındık ağzı gahve fincanı,
Şeker mi, şerbet mi bal acem
gızı.

**Yarım İstanbul'u mesken mi tuttun aman
Gördün güzelleri ben unuttun aman
Beni evinize köle mi tuttun aman**

Gayri dayanacak özüm kalmadı aman
Mektuba yazacak sözüm kalmadı aman

**Yarım sen gideli yedi yıl oldu aman
Diktigin fidanlar meyveye döndü aman
Seninle gidenler silaci oldu aman**

Gayri dayanacak özüm kalmadı aman
Mektuba yazacak sözüm kalmadı aman

NİNİNİ

- Anneler, çocuklarını uyutmak için söyler.
- Anne çocuğuna ilişkin isteklerini, iyi dileklerini, kendi sevincini, üzüntülerini anlatır.
- Belli **bir ezgi** ile söylenir.
- Hece ölçüsü ile söylenir: **7'li, 8'li ve 9'lu**.
- Ninni genelde **kadınlar** tarafından söylenilir.
- Hazır ninni kalıpları kullanıldığı gibi, doğaçlamalar da söylenebilir..
- Türkü çeşitlerinden biridir.
- Sade bir dille söylenir.
- Dörtlüklerden ve nakarat bölümlerinden oluşur.

Dandini dandini dastana
Danalar girmiş bostana
Kov bostancı danayı
Yemesin lahanayı

Lahanayı yemez kökünü yer
Benim oğlum lokum şekerini yer
Uyusun da büyüsün ninni
Tıpış tıpış yürüsün ninni

TEKERLEME

- Vezin, kafiye, seci veya aliterasyonlardan istifa edilerek söylenir.
- Abartma, tuhafılık, zıtlık, benzetme, güldürü, kısa tanım ya da çağrışımlar yoluyla masalın uygun yerlerinde kullanılır.
- Tekerlemeler akıl ilkelerine ters düşer.
- Aşık atışmalarında şiir biçiminde de yazılmış tekerlemeler vardır.
- Bir berber bir berbere bre berber gel beraber bir berber dükkanı açalım demiş.
- Hakkı Hakkı'nın hakkını yemiş. Hakkı Hakkı'dan hakkını istemiş. Hakkı Hakkı'ya hakkını vermeyince Hakkı da Hakkı'nın hakkından gelmiş.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde
pire berber iken, deve tellal iken
ben ninemin beşiğini tıngır mıngır sallar iken
az gittim, uz gittim, dere tepe düz gittim
bir buzağının dalına bindim
elimde mor saksağan
çantamda gagasız ağaçkakan
yollar beni aldı uzaklara attı
bir kuyudan çıktı boğa peşim sıra kovaladı
masal masal içinde
ben masalın içinde
anlattım anlattım dilimde tüy bitti
o gece ninniye dalıp kayboldum
Nazgül ile buluştum
kanatlandım gökyüzüne
karga karga gak dedi
çık şu dala bak dedi
beyaz beyaz bulutlar
birbirini kovalar
içim dışım masal oldu
yandı bitti kül oldu

BİLMECE:

- Bir şeyi üstü örtülü sözcüklerle betimleyerek, dinleyeni ne olduğunu bilmeye davet eden küçük şiirdir.
- Bilmecelerin bir bölümü manzumdur; beyit, mani gibi biçimlerde olabilir.
- Kolay söylenmesi, hatırdan tutulması için manzum olmayan bilmecelerde de bazı biçimsel anlatma tekniklerine, iç uyaklara, ses yinelemelerine başvurulduğu görülür.

1. Denizde gider, dumanı tüter.
2. Hangi hayvanın soyu tükense bile bu hayvan yine üreyebilir?
3. Karşıdan baktım bir kara taş, yanına vardım dört ayak bir baş.
- 4 . Eğri çınar, yerden alır, gökte yer.
5. On ay yatar, iki ay kalkar, feneri yakar, etrafa bakar.
6. En çok acı çeken dağ hangisidir ?
7. Kitap deftere ne demiş ?
8. Bilmece, bildirmece; dil üstünde, kaydırmaca
9. Başı yeşil emir değil
Üstü kara kömür değil
İçi beyaz peynir değil
Kuyruğu uzun fare değil

- CEVAPLAR:

DESTAN:

Üç safhada oluşur:

- a) **Doğuş safhası:** Önemli tarihî ve sosyal olayların ve kahramanların görülmesi
- b) **Yayıma safhası:** Sözlü gelenek yoluyla yayılıp nesilden nesle geçmesi
- c) **Derleme safhası:** Güçlü bir şairin derleyip yazıya geçirmesi

Destan çeşitleri:

- a) **Doğal destan:** Toplumun ortak malıdır ve birtakım olaylar sonucunda oluşur.
- b) **Yapma destan:** Bir şairin, toplumu etkileyen herhangi bir olayı doğal destanlara benzeterek söylemesiyle oluşur.

Destanların genel özellikleri:

- 1- Anonimdirler.
- 2- Genellikle manzumdurlar. **Nazım-nesir** karışık olan destanlar da vardır.
- 3- Olağan ve **olağanüstü** olaylar iç içedir.
- 4- Destan kahramanları olağanüstü özelliklere sahiptir.
- 5- Destanlar, tarihî ve sosyal olaylardan doğar.
- 6- Yiğitlik, aşk, dostluk, ölüm ve yurt sevgisi gibi temalar işlenir.
- 7- Destan; zamanla asıl anlamını yitirmiş, âşık edebiyatında savaşları, ünlü kişileri, gülünç olayları anlatan eserlere de destan denilmiştir.

İslâmiyet öncesi Türk destanları:

1. Yaradılış Destanı	2. Alp Er Tonga Destanı
3. Şu Destanı	4. Oğuz Kağan Destanı
5. Bozkurt Destanı	6. Ergenekon Destanı
7. Türeyiş Destanı	8. Göç Destanı

Not: Kırgızların Manas Destanı XI.-XII. yüzyıllarda yazılmış en uzun destandır.

AĞIT:

- Ölüm, hastalık, hasret, esaret, deprem, sel, yangın vb. acı olaylar sonrasında oluşur.
- Kafiye ve mısra düzeni koşma ve destanlara benzer.
- Öteki halk şiiri türlerine göre biraz daha özgürce uyaklanır; ilk söyleyeni zamanla unutulur.
- Ağıta İ. Ö. Türk Edebiyatında "**sagu**", Divan Edebiyatında "**Mersiye**" denilmektedir.
- Ağıt hem **Anonim** hem de **Aşık Tarzı** Halk Edebiyatı **koşma nazım** şekliyle yazılan bir **türdür**.
- Daha çok Orta ve Güney Anadolu'da Avşar ve Türkmen kökenli toplumlarda, belli geleneksel eylemlere uyularak, ölünün başında ya da gömüldükten sonra, genellikle kadınlar tarafından söylenir.

AĞIT

VİRAN ERZİNCAN

Sana dedik cansın can,
Enkaz altında nice taze kan,
Sızlar yara akar, damarda kan,
Viran oldu o güzel canım Erzincan...

...

Gözümde yaşlar oluk, oluk,
Döküldü sokağa hep çoluk, çocuk.
Çıglıklar acı, hava çok soğuk,
Titreme dik dur koca Erzincan...

...

Fırat hüzünlü, bülbüller suskun,
On üç Mart doksan ikide kırıldı çarkın.
Sendeleleyen sarhoştan kalmadı farkın,
Deli olma kendine gel gülüm Erzincan...

...

Dertli Kemal söyler, söyler ağlarım,
Güzel canlara ateş olur yanarım.
Elbet açar gazel döken bağlarım,
Olmadı baharın mutlu Erzincan,
Kara bayramların kutlu Erzincan...

MASAL:

- **Masal düzyazı biçiminde söylenir.**
- **Genellikle halkın ürünü, ağızdan ağıza kuşaktan kuşağa sürüp gelir.**
- **Olağan dışı olayları anlatan hikayedir.**
- **Genelde çocuklara anlatılır.**

- **1. Hayvan Masalları: Kurt, aslan, tilki**
- **2- Olağanüstü Masallar: Cin, peri, dev...**
- **3- Gerçekçi Masallar: Padişah, Keloğlan..**

ATASÖZÜ:

- Halk içinden çıkan, bir öğüdü, bir gerçekliği bir tecrübeyi dile getirir.
- Halkın ortak kullanımına giren kısa özlü sözlerdir.
- Kalıplaşmış oldukları için değiştirilemez.
- Bir yargı bildirir.
- Söyleyeni belli değildir; uzun zaman içerisinde oluşur.
- Akıl yiğide sermayedir.
- Al malın iyisini çekme kaygısını.
- Altın kılıç demir kapıyı açar.
- At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

DEYİM:

- **Asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir.**
- **İki veya daha çok kelimededen oluşur.**
- **Duygu ve düşüncelerimizi dikkati çekecek biçimde anlatmayı sağlar.**

- **Ağrı Dağı'ndan kar bağışlamak. (İğdır - Kars)**
- **Başını büyük taşa vurmak. (Tunceli)**
- **Kalbura su komak. (Hakkari)**
- **Ciğeri ağzına gele.(Elazığ)**
- **Hazıra vezir. (Samsun)**

FIKRA:

- Hikaye, latife, nükte, kıssa da denir.
- Konularını gülünç yaşam olayları, insan-toplum ilişkilerindeki çatışmalar ve çelişkiler oluşturur.
- Gerçek olaylardan yola çıkarak düz yazı dilinde, başlangıç, gelişme ve sonuç bölümleriyle anlatılır.
- Gazetelerde herhangi bir olayı bir görüş ya da bir düşünceye bağlayarak, ciddi ya da eğlenceli kısa yazı biçimine de fıkra denilir.
- Çeşitli fıkra kahramanları vardır: Nasrettin Hoca, İncili Çavuş, Bekri Mustafa, Temel...

HALK HİKAYELERİ:

- Halk edebiyatında, hikayeci âşıklar tarafından kahvelerde, köy odalarında, düğün vb. toplantılarında söylenir.
- Kitabı-Dede Korkut'taki hikayeler bunun ilk örnekleri sayılabilir.
- Kerem İle Aslı'daki gibi aşk; Köroğlu'daki gibi kahramanlık konuları işlenebilir.

HALK TİYATROSU

- **1. Hacivat ile Karagöz**
- **2. Orta Oyunu**
- **3. Meddah**
- **4. Köy Seyirlik Oyunları**

1. HACİVAT İLE KARAGÖZ (GÖLGE OYUNU)

- Bir gölge oyunudur.
- Ses taklitlerinden yararlanır.
- Hacivat, ukala (çok bilmiş) tipleri temsil eder.
- Karagöz, saf ve zeki halk adamıdır.
- Yardımcı tipler de vardır: Çelebi, Tuzsuz Deli Bekir, Frenk, Zenne Kastamonulu, Bolulu, Trabzonlu gibi İstanbul'a yerleşmiş tiplerle beraber Yahudi, Arap, Arnavut, Ermeni gibi ulusları temsil eden tipler de vardır.
- Giriş, muhavere, fasıl ve bitiş bölümlerinden oluşur.
- Oyuna kalıplaşmış sözlerle başlanır ve son verilir.
- **Hikaye:** Orhan Han Bursa'ya bir cami yaptırmak ister. Hacivat ile Karagöz'ün espri ve konuşmaları ile işçileri güldürdüğünü ve inşaatın bitmesini geciktirdiğini öğrenir. Bir anlık sinirle bu iki zatin başlarını vurdurur. Buna pişman olur; çok üzülür ve hastalanır . Hekimler, gelir padişahı bir türlü iyileştiremezler. (Türkmenistan'ın Küster şehrinden olan) Şeyh Küsteri hazretleri padişahın huzuruna çıkıp bir perde açıp arkasına bir mum yakarak Karagöz ile Hacivat tasvirlerini padişah huzurunda oynatır . Padişah çok sevinir, bir hayal aleminde de olsa onların yaşadığına kanaat eder ve Şeyh Küsteri hazretlerine iki kese altın verir ve der ki “Bu güzel sanatı bütün Osmanlı ahalisine gösteresin, gösteresin ki Karagöz ile Hacivat unutulmaya.

2. ORTA OYUNU:

- Yazılı metne bağlanmadan oynanır.
 - Kol oyunu, meydan oyunu adlarıyla da bilinir.
 - Müzik, raks, şarkı taklit ve muhavereden oluşur.
 - Usta oyuncular tarafından oynanır.
 - Yaşamdan seçilmiş ekonomik, siyasi ve sosyal hayattaki olaylara gülünç ve eleştirel bir yaklaşım sergilenir.
 - Seyirciler etkileyen olay değil; üsluptaki ustalıktır.
 - Cinaslara, tekerlemelere ve söz oyunlarına yer verilebilir.
 - Şive ve karakter taklitleri yapılır.
 - **Tipler:** Pişekâr, Kavuklu, Frenk, Zenne, Rum...
-
- **1. Giriş:** Pişekar'ın izleyiciyi selamlaması
 - **2. Muhavere** a) **Arzbar:** Kavuklu ile Pişekâr'ın söz düellosu
 - b) **Tekerleme:** Olayın rüya olduğunun anlaşılması
 - **3. Fasıl:** belli bir olayın temsil edildiği
 - **4. Bitiş:** Pişekar'ın izleyiciden özür dileyip, gelecek oyunun adı ve yerini bildirerek oyunu kapatması

3. MEDDAH

- Meddah için tek kişilik ortaoyunu da denilebilir.
- Meddah oyuncusu, ortaoyunundaki bütün tipleri, kılıktan kılığa girerek, sesini değiştirerek, küçük aksesuarların da yardımı ile sahnede canlandırır.
- Meddahın makyajı, özel bir kıyafeti ve sergileme yeri yoktur.
- Kalıplaşmış sözlerle konuşmaya başlanır.
- Elinde bir baston (pastav), omzunda bir mendil bulunur; mendili ses taklidi ve bazı tipleri başlatmak için kullanır. Bastonu ise oyunu başlatmak, dikkat çekmek, taklit yapmak için kullanır.
- Meddahlık için her şeyden önce tipleri, insanları, hayvanları çok iyi **taklit edebilme** yeteneğine sahip olma şarttır.

4. KÖY SEYİRLİK OYUNLARI

- Diğer oyunlardan daha eskidir; sözlü tiyatro geleneğimizin ilk basamağıdır.
- Köy gerçeğini işleyen bir oyundur.
- Doğa taklitlerine başvurulabilir.
- Uzun kış gecelerinde, düğünlerde, bayramlarda köylüleri eğlendirmek amacını güder.
- Oyunlar açık ve kapalı yerlerde oynanabilir.
- Gerektiğinde basit dekorlardan yararlanılabilir.
- Yerine göre kostüm ve makyaja başvurulur.
- Kız kaçıрма, ölüp dirilme, husumetler, bereket...
- Bölgelere göre çeşitlemeleri olabilir: Arap oyunu, Şeytan Çık Oyunu, Köse ile Gelin, Koyun Gütme...

B) AŞIK TARZI HALK EDEBİYATI

- Aşık adı verilen halk şairleri tarafından oluşturulmuştur; yani söyleyeni bellidir.
- Aşıklar genellikle okuryazar değildirler.
- Aşıklar; asker ocaklarında, köy, kasaba ve şehirlerde yetişir.
- Aşıklar eserlerini **saz** eşliğinde verirler. Söz ve müzik birbirini tamamlayan iki unsurdur.
- Bir **Pir**'in elinden **bade** içerek veya **elma** yiyerek aşık olurlar.
- Şair, son dördlükte mahlâsını söyler.
- Genellikle yalın ve yapmacıksız bir dil kullanılır.
- Aşık şiirinde yinelemeler, boş tekerlemeler, ölçü ve uyak tutturmada kolaylık sağlayan yakıştırmalar bulunur.
- 16.yy: (**başlama**) Köroğlu, Öksüz Dede, Kul Mehmet...
- 17. yy: (**altın çağ**) Aşık Ömer, Karacaoğlu, Gevheri, Kayıkçı Kul Mustafa, Erçişli Emrah...
- 18. yy: (**sönük**) Ressam Levni, Aşık Vartan
- 19.yy: (**ikinci Bahar**) Erzurumlu Emrah, Dertli, Bayburtlu Zihni Seyrani, Dadaloğlu, Ruhsati, Sümmani
- 20.yy: (**gelenek**) Aşık Ali İzzet, Aşık Veysel, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova, Mahzuni Şerif

AŞIK TARZI HALK EDEBİYATI

1. KOŞMA

a. GÜZELLEME

b. KOÇAKLAMA

c. TAŞLAMA

d. AŐIT

2. DESTAN

3. SEMAİ

4. VARSAŐI

1. KOŞMA örnek al

- Âşık edebiyatında en çok sevilen ve kullanılan nazım şeklidir.
- Dört dizeli bentlerden oluşur.
- Dörtlük sayısı 3-5 arasındadır; en az 3 en fazla 12.
- 11'li hece ölçüsüyle yazılır/söylenir. (6+5 , 4+4+3)
- Şair son dörtlükte mahlâsını söyler.
- Uyak düzeni: **abab**, **cccb**, **dddb...**
- Genelde, aşk, güzellik, tabiat, sevgi vb lirik konular işlenir.
- Karşılıklı konuşma (dedim-dedi) biçiminde olan koşmalar da vardır.
- Önemli koşma şairleri Köroğlu, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlu, Gevherî, Erzurumlu Emrah, Âşık Ömer...
- Konularına göre **güzelleme**, **koçaklama**, **taşlama**, **ağıt** gibi nazım türlerine ayrılır.

2. SEMAİ

- Hece ölçüsünün 8'li kalıbıyla söylenir. (Koşma 11'li heceyle)
- Koşma gibi kafiyelenir: **abab**, **cccb**, **dddb...**
- Dörtlük sayısı 3 ile 5 arasındadır.
- Kendine **özgü bir ezgi** vardır.
- Koşma gibi sevgi, güzellik, ayrılık ve doğa konuları işlenir.
- Sevgi ve güzellik konuları semaîde, daha güzel ve etkileyici işlenebilir.
- Aruzla ve heceyle yazılan olmak üzere iki türlü semai vardır.
- Karacaoğlan ve Erzurumlu Emrah bu alanda meşhurdur.

- **KOŞMA İLE SEMAİ ARASINDAKİ FARK:**
 - a. Bestesi
 - b. ölçüsü (koşma 11'li, semai 8'li)
 - c. dörtlük sayısı (Koşma daha uzun olabilir.)
- **KOŞMA İLE SEMAİ ARASINDAKİ BENZERLİK:**
 - a. konusu
 - b. kafiye şeması
 - c. nazım birimi

SEMAİ

Yeşil başlı gövel ördek,
uçar gider göle karşı.
Eğricesin tel tel etmiş,
döker gider yare karşı.

...

Telli turnam sökün gelir,
İnci mercan yükün gelir,
Elvan elvan kokun gelir;
Yar oturmuş yele karşı.

Karacaoğlan

Gönül gurbet ele varma
Ya gelinir ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

...

Emrah der ki düştüm dile
Bülbül figan eyler güle
Güzel sevmek bir sarp kale
Ya alınır ya alınmaz.

Erzurumlu Emrah

3. VARSAĞI

- Toroslardaki Varsak (Avşar) boyunun özel bir ezgiyle söylediği türkülerden geliştirilmiş bir nazım biçimidir. Hecenin 8’li kalıbıyla yazılır.
- Kendine özgü bir bestesi vardır.
- Dörtlük sayısı 3-5 arasındadır.
- Kafiyeleşmesi koşmayla aynıdır: **abab, cccb, dddb...**
- Sert, yiğitçe bir söyleyiş olan epik şiirlerdir.
- Genellikle “bre, bre hey, hey, be hey” gibi ünlem sözcüklerine yer verilir.
- Hayattan ve talihten şikâyet gibi konular da işlenir.
- Dadaloğlu ve Karacaoğlan varsağlarıyla ünli iki şairdir.

3. VARSAĞI

Bre ağalar **bre** beyler
Ölmeden bir dem sürelim
Gözümüze kara toprak
Dolmadan bir dem sürelim

Aman hey, Allah'ım aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüzde çayır çemen
Bitmeden bir dem sürelim

Bana felek derler felek
Ne aman bilir ne dilek
Âhir ömrümüze helâk
Etmeden bir dem sürelim

Karacaoğlan der cânân
Güzelim sözüme inan
Bu ayrılık bize heman
Ermeden bir dem sürelim

Karacaoğlan

4. DESTAN

- Savaşlar, kahramanlıklar, ayaklanmalar, kıtlıklar, doğal afetler, salgın hastalıklar, eşkiya ve ünlü kişilerin serüvenleri, gülünç olaylar, toplumsal taşlama ve eleştiri, atasözleri, hayvanlar destanlara konu olur.
- **Anonim destanlardan** farklıdır.
- Âşık şirinin en uzun nazım biçimidir; bazen 100'ü geçer.
- Destan koşma gibi kafiyelenir: **abab, cccb, dddb...**
- Hecenin daha çok **11'li** bazen de **8'li** kalıbıyla söylenir.
- Kendine **özgü bir ezgisi** vardır.
- Şair son dördlükte mahlâsını söyler.
- Seyranî, Âşık Ömer ve Kayıkçı Kul Mustafa bu alanda ünlüdür.

4. DESTAN

Esnaf Destanı

Küçükten çıktım gurbet ellere
Hakikat rahına düştüm gezerken
Eski sözdür gelir yazılan sere
Aşk atına bindim yayan giderken

...

Nalbant oldum kırdım nalın çoğunu
Bir katır nalladım dinle oyunu
Meğer acemiymiş bilmem huyunu
Çenemi teptirdim nalın sökerken

...

Manav oldum elma armut tez çürür
Cambaz oldum ip üstünde kim yürür
Kasap oldum her gün gözüm kan görür
Yüreğim bayıldı kana bakarken

...

Ben bu sanatları bir bir dolaştım
Tekrar gelip şairliğe bulaştım
Kâmilî müridin eline düştüm
Tekke-i aşk içre çile çekerken.

Kâmilî

Genç Osman Destanı

İptidâ Bağdat'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar, kaptı sancağı
İletti, hendeğe dikti Genç Osman

Eğerleyin kır atımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepsin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman

Sultan Murad eydür gelsin göreyim
Nice kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman

Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdat seni döğerken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

Kayıkcı Kul Mustafa

C. ÂŞIK EDEBİYATI NAZIM TÜRLERİ

1. Güzelleme
2. Koçaklama
3. Taşlama
4. Ağıt

1. GÜZELLEME

- İnsan, tabiat, aşk, sevgi sevgilinin güzelliklerinden bahseden şiirlerdir.
- Koşma nazım şekliyle yazılır. Bazen semai nazım şekliyle de yazılabilir.
- **Lirik** şiirlerdir.
- En önemli şairi Karacaoğlan'dır.

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Ben güzel görmedim senden ziyade
Bilmem huri misin göklerden iner
Bugün güzelliğin dünden ziyade

Doğan aylar gibi doğar görünür
Yeşiller giyip de çıkar salınır
Ah ettikçe kara bağrım delinir
Sayılmaz benlerin, binden ziyade

Karacaoğlan der ki: bu sözüm haktır
Âlemi seyrettim, akranın yoktur
Sineme vurduğun bir kanlı oktur
Daha cevrin var mı bundan ziyade
(Karacaoğlan)

2. KOÇAKLAMA

- Coşkun ve **yiğitçe** bir üslûpla söylenir.
- **Epik** şiirlerdir; yiğitlik, kahramanlık ve savaş konularını işler.
- Koşma şeklinde söylenir.
- **Köroğlu ve Dadaloğlu** koçaklama şairi olarak tanınır.

Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
At kişnemesinden kargı sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icad oldu mertlik bozuldu
Eğri kılıç kında paslanmalıdır
Köroğlu

Kalktı göç eyledi Avşar elleri,
Ağır ağır giden eller bizimdir.
Arap atlar yakın eder ırağı,
Yüce dağdan asan yollar bizimdir.

Belimizde kılıcımız Kirmani,
Tası deler mızrağımın temreni.
Hakkımızda devlet etmiş fermanı,
Ferman padişahın, dağlar bizimdir.

Dadaloğlu yarın kavga kurulur,
Öter tüfek davlumbazlar vurulur.
Nice Koçyiğitler yere serilir,
Ölen olur, kalan sağlar bizimdir.
Dadaloğlu

3. TAŞLAMA

- Bir kişiyi ya da toplumun bozuk yönlerini eleştirmek için yazılan şiirlerdir.
- Koşma nazım şekliyle yazılır.
- Divan edebiyatında **hicviye**, Batı edebiyatında **satirik**, Yeni Türk edebiyatında **yerghi** adını alır.
- Aşık Dertli, Bayburtlu Zihni, Kazak Abdal, Ruhsati ve Develili Seyrani önemli taşlama şairleridir.

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selam vermek için insan beğenmez

...

Elin kapısında karavaş olan
Burnu sümüklü gözü yaş olan
Bayramdan bayrama bir traş olan
Berbere gelir de dükkan beğenmez.

...

Kazak Abdal söyler bu türlü sözü
Yoğurt ayran ile hallolmuş özü
Köyden şehre gelse bir Türk'ün kızı
İnci yakut ister mercan beğenmez

4. AĞIT

- Sevilen bir kişinin ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirmek amacıyla ve koşma ve türkü nazım şekliyle yazılır/söylenir.
- İslamiyet öncesinde **sagu**, Divan edebiyatında “**mersiye**” olarak bilinir.
- Anonim Halk edebiyatında da ağıtlar olmakla birlikte ağıtlar Aşık Tarzı Türk edebiyatına aittir.
- Doğal afetler, ölüm, hastalık vb. çaresizlikler karşısında korku, heyecan, üzüntü, isyan gibi duyguları ifade eden ezgili ürünlerdir.
- Ağıt söyleme işine ağıt yakma, ağıt söyleyenlere ise ağıtçı denilmektedir.

4. AĞIT

HACI BEY AĞITI:

Ayvalıktan indim yayan
Đayan hey dizlerim dayan
Ödemiş'ten gelin geldi
Uyan Hacı Bey'im uyan

Evlerinin önü kavak
Kavaktan dökülür yaprak
Uyan Hacı Bey'im uyan
Elim kına, başım duvak

...

Hizarına hizarına
Kuşlar konmuş mezarına
Hacı Bey'in kır atını
Çekin sultan pazarına

Anam ağlar başım diye
Gelin ağlar aşım diye
Küçük kızlar pek ağlıyor
Meclisi güzel kardeşim diye

B) AŞIK HALK EDEBİYATI

- 16.yy: **(başlama)** Köroğlu, Öksüz Dede, Kul Mehmet...
- 17. yy: **(altın çağ)** Aşık Ömer, Karacaoğlan, Gevheri, Kayıkçı Kul Mustafa, Erçişli Emrah...
- 18. yy: **(sönük)** Ressam Levni, Aşık Vartan...
- 19.yy: **(ikinci Bahar)** Erzurumlu Emrah, Dertli, Bayburtlu Zihni, Seyrani, Dadaloğlu, Ruhsati, Sümmani..
- 20.yy: **(gelenek)** Aşık Ali İzzet, Aşık Veysel, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova, Mahzunî Şerif...

KÖROĞLU (16. yy)

- Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesine göre iki Köroğlu vardır:
- **Yeniçeri Ocağında Yetişen Köroğlu**
- **1.** 16 ve 17'nci yy'da yaşayan Yeniçeri ocağından yetişen bir şairdir. 1578-1590 arasındaki **Osmanlı-İran** savaşlarına katılmış bir ordu-asker şairidir. Burada **Özdemiroğlu** Osman Paşa'nın yiğitliğini anlattığı destanı ünlüdür.
- Yeniçeri aşığı Köroğlu'nun şiirleri dil ve anlatım bakımından öykü kahramanı Köroğlu adına söylenen şiirlerden çok farklıdır.
- Yeniçeri Aşığı Köroğlu'nun yiğitçe, coşkun bir seslenişle söylenmiş **koçaklamaları** ve **destan** nazım biçiminde yazdığı şiirleri önemlidir.
- Aşk, tabiat gibi konuların işlediği şiirleri de vardır.
- **Dağlara Çıkıp Yol Kesen Köroğlu.**
- **2.** Halk öyküsündeki kahraman Köroğlu'dur. Asıl adı Ruşen olan şair **Bolu** Gerede çevresinde yaşadı. Devlete karşı ayaklanıp Sivas-Tokat yolu üzerindeki **Çamlıbel**'e yerleşip eşkıyalık yaptı. Bir başka söylentiye göre de, Bolu Beyi'nin seyisi Yusuf'un oğlu Ruşen Ali, asıl Köroğlu'dur. Bolu Beyi, babası Yusuf'un gözlerine mil çektirdi. Ruşen Ali, babasını sağaltmak için Aras Irmağı'na götürdü. Ama ilaç olacak köpükleri kendisi içip yiğitlik ve şairlik gücü kazandı. Çamlıbel'e yerleşip babasının intikamını almak üzere Bolu Beyi'ne savaş açtı.
- **Köroğlu hikayesi**, Azerbaycan, İran, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan ve Balkanlar'da da bilinmektedir.
- Eşitliği, adaleti, ezilenlerden yana destansı bir kişiliktir.
- Halk hikayesi içindeki koçaklama ve türküler önemlidir.

AŞIK ÖMER 17 yy. (1651- 1707)

- Konya'nın Hadim ilçesinin Gözleve köyünde 1651'de doğmuştur. İstanbul'da öldü.
- Orduya girmiş, sınır kalelerinde bulunmuş, bazı savaşlara katılmıştır.
- Şiirlerinden İstanbul, Bursa, Yama, Sakız, Sinop ve Bağdat gibi yerleri dolaştığı anlaşılmaktadır.
- Başlangıçta divan şairlerini taklit edip Adlî mahlasını kullanmış, Ömer mahlasını daha sonra benimsemiştir.
- Döneminin ve Türk saz şiirinin önde gelen isimlerindedir.
- Kendisinden sonra gelen âşıkları etkilemiş, şiirleri bestelenmiş, çeşitli meclislerde çalınıp okunmuştur.
- Âşıkâne ve sûfiyâne mahiyetteki bazı manzumeleri ise bir tür ilahi gibi uzun zaman tekke ve zaviyelerde terennüm edilmiştir.
- Asker ocağında bulunması dolayısıyla hem serhat boylarının biraz serbest ve maceralı hayatını yaşayarak dile getirmiş, hem de klasik şiirin mecaz, vezin, kafiye ve edebi sanatlarını, hatta biraz da dilini kullanarak o çevrelerin havasını yansıtmıştır.
- Klasik Türk edebiyatından büyük ölçüde etkilenmiş; aruz vezniyle yazdığı divan'larda divan şiirinin kalıplaşmış mazmun ve hayal dünyasına büyük ölçüde yer vermiştir.
- Daha sağlığında üstat kabul edildiği için kendisinden sonraki şairler arasında onun gibi yazmak bir moda haline gelmiştir.
- Onun açmış olduğu Divan şiirini taklit cereyanı yüzünden saz şiirinin eski saflığı ve dili fark edilir şekilde bozulmuştur.
- Geriye bırakmış olduğu 2000'den fazla şiirle Türk edebiyatının en çok yazan şairlerinden biri olarak tanındı.
- Hece vezniyle söylediği şiirlerde daha başarılıdır.

KARACAOĞLAN 17 yy. (1606?-1697)

- Şiirinin kaynağını, göçebe toplumunun gelenekleri ve içinde yaşadığı, yurt edindiği doğa oluşturur: Güneydoğu Anadolu (Maraş, Gaziantep) Çukurova, Toroslar ve Gavurdağları...
- Kozanoğulları ile arasının açılması sonucu genç yaşıta gurbete çıktı.
- Halk şiirinde kendine özgü bir şiir evreni kurmuştur.
- Bütün halk şairlerini ve Cumhuriyet döneminin bazı şairlerini etkilemiştir.
- Aşk ve tabiat şairi olan aşık; güzele, sevgiliye ve doğaya tutkundur. Güzelleri, yiğitleri över, dert ortağı bildiği dağlara seslenir.
- Duygulanışlarını gerçekçi biçimde dile getirmiştir.
- “Somut” sevgililere gönül veren sanatçı şiirlerinde; (ilk olarak) sevgililerinin adını vermiştir: Elif, Anşa, Zeynep, Hürü, Döndü...
- Şiirlerinde tasavvufa ve dini konulara yer vermemiştir.
- Açık, anlaşılır bir biçimde; içten ve özlü bir söyleyiş birliği kurmuştur.
- Dil ve ölçü bakımından Divan Edebiyatı'nın etkisinden uzak kalmıştır.
- 500'ün üzerinde şiiri tespit edilmiştir.

KARACAOĞLAN'DAN

- Karacaoğlan'ın yolu, bir çeşme başına düşer. Su doldurmakta olan köylü kızlarıyla karşılaşır. İçlerinden biri şairin kara oluşuyla alay edince Karacaoğlan şu şiiri okur:

*Bana kara diyen dilber
Gözlerin kara değil mi
Yüzünü sevdiren gelin
Kaşların kara değil mi*

*Beni kara diye yerme
Mevla'm yaratmış hor görme
Ala göze siyah sürme
Çekilir kara değil mi*

*Karac'oğlan der maşallah
Bir gün görürüm inşallah
Kara donludur Beytullah
Örtüsü kara değil midir*

İki Örnek:

Vara vara vardım ol kara taşa
Hasret ettin beni kavim kardaşa
Sebep ne gözden akan kanlı yaşa
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

Nice sultanları tahttan indirdi
Nicesinin gül benzini soldurdu
Nicelerin gelmez yola gönderdi
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

Karac'oğlan der ki kondum göçülmez
Acıdır ecel şerbeti içilmez
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

(Karacaoğlan)

Üryan geldim gene üryan giderim
Ölmemeye elde fermanım mı var
Azrail gelmiş de can talep eyler
Benim can vermeye dermanım mı var

Dirilirler dirilirler gelirler
Huzur-ı mahşerde divan dururlar
Harami var diye korku verirler
Benim ipek yüklü kervanım mı var

Er isen erliğin meydana getir
Kadir Mevlâ'm noksanımı sen yetir
Bana derler gam yükünü sen götür
Benim yük götürür dermanım mı var

Karac'oğlan der ki ismim öğerler
Ağı oldu yediğimiz şekerler
Güzel sever diye isnad ederler
Benim Hakk'dan özge sevdiğim mi var
(Karacaoğlan)

KAYIKÇI KUL MUSTAFA 17 yy. (?- 1658) barış manço genç osman türküsü

- **Gençliğinde Murat Reis'in levendi olarak Cezayir'de bulunduğu için Kayıkçı lakabıyla anılmıştır.**
- **Yeniçeri Şairlerindedir.**
- **II. Osman'ın şehit edilişi, IV. Murat'ın Bağdat Seferi gibi tarihi olayları işleyen şairin Bağdat Seferinde şehit düşen Genç Osman için söylediği destan meşhurdur.**
- **Şiirleri yıllarca serhat kalelerinde, kahvehanelerde söylendi.**
- **Şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır.**
- **Divan şiirinin etkisinden uzak kalmayı başarmıştır.**

GEVHERİ 17 yy. (?-1720?)

- Adı Mehmed'dir. Kırimlı veya İstanbullu olduğu sanılıyor.
- Osmanlı devletinin birçok ilini gezdi. Anadolu, Şam, Arabistan, Rumeli...
- Az çok okumuş, bir paşanın yanında katiplik yapmış bir ozandır.
- Divan şiirinden etkilenmiş; heceyle yazdığı şiirlerde (semai ve koşma) yabancı kelimelere ve divan şiiri mazmunlarına yer vermiştir.
- Heceyle yazdığı şiirleri aruzla yazdıklarına göre daha başarılıdır.
- Aydınlarca da bilinen şair Halk şiirinin öncülerindedir.
- Musiki ile de ilgilenmiş olan Gevheri'nin kendi adını taşıyan bir de hava vardır.
- Aruz ile yazdığı şiirlerinde başta Fuzuli olmak üzere klasik şairlerimizin tesiri görülür.
- Yüzyılın başlıca adlarından biri olmasında, belki de, aruz veznini hece vezni kadar başarılı bir şekilde kullanan ender şairlerden biri olmasının da rolü vardır.
- Usta bir aşık olması, onun sevilip örnek alınmasına vesile olmuştur.
- Şiirleri arasında çeşitli tarihi olaylara yer verenler de vardır. Avusturya'ya karşı açılan 1663 ve 1689 seferleri

ERCİŞLİ EMRAH 17. YY

- Yaşamı ile ilgi kesin bilgiler yok.
- Van'ın Erciş ilçesinde doğduğu ve 17'nci yüzyılda yaşadığı biliniyor.
- Arı bir Türkçe kullandı.
- İçten ve halk zevkine yakın bir söyleyişi vardır.
- Yurt sevgisi, aşk, doğa güzelliği, özlem gibi konuları işlediği ve hayatını anlattığı Emrah ile Selvihan adlı halk öyküsüyle ün kazandı.
- Bu öykü Doğu Anadolu'nun yanı sıra Azerbaycan, Türkmenistan ve Ermenistan'da da değişik isimlerle tanınır ve sevilir.
- Ercişli Emrah'ın en şanssız yanı Erzurumlu Emrah ile karıştırılmasıdır. Fakat Erzurumlu'dan önce yaşadı ve ona göre daha sade bir dil kullandı.
- Bazı şiirleri Erzurumlu Emrah'a mal edilmiştir.
- **Halk Öyküsü:** Emrah ile Selvihan

DADALOĞLU 19. yy. (1785?-1868?)

- **Toroslardaki göçebe Türkmenlerin Avşar boyundan Aşık Musa'nın oğlu olan sanatçının asıl adı Veli'dir.**
- **Sık sık resmi otoriteye karşı çıkmış bu yönde şiirler söylemiştir.**
- **Eğitimi sözlü kültürden ve destansı bilgilerden aldı.**
- **Şiirlerinde, göçebe yaşamını, orta Anadolu'da hüküm süren aşiret kavgaları ve aşiretlerin Osmanlı'ya ayaklanmalarını yansıttı. Türkmenleri isyana ve mücadeleye teşvik etti. Derviş Paşa tarafından isyan bastırılınca aşiretiyle Sivas'a yerleşti.**
- **Şiirlerinde yiğitçe bir sesleniş ve içli söyleyiş de vardır.**
- **Şehir yaşamından uzak kaldığı için Divan şiirinden hiç etkilenmedi.**
- **Koşma, semai, destan ve varsağı türünden eser veren âşık; daha çok türkü türünde başarılıdır.**
- **Üslup yönüyle Karacaoğlan ve Köroğlu'nu çağırıştırır.**
- **Dili Türkmenlerin kullandığı halk Türkçesi'dir.**
- **Bilinen 100 kadar şiiri vardır.**

BAYBURTLU ZİHNİ 19 yy. (1802- 1859)

- Erzurum ve Trabzon'da medrese eğitimi aldı; İstanbul'da Divan Katipliği yaptı.
- İstanbul'dan yurduna döndü. Bayburt'un Ruslar tarafından işgalinin (1828) bütün acılarını yaşadı; işgalden sonra Bayburt'tan ayrıldı; işgal kaldırılınca yurduna döndü.
- Hacc'a, oradan da Mısır'a gitti.
- Yaşlanınca Trabzon'a geldi ve burada hastalandı. Bayburt'a doğru yola çıktı; Trabzon yakınlarında öldü. (1859).
- Gittiği her yerde taşlanacak birini buluyordu: kaymakam, kadı, ağa v.b... Bu yüzden de yerden yere vuruluyordu.
- Daha çok divan şairi olmak kaygısı güderdi; ancak adını yine sayıları az olan, hece ile söylemiş koşmaları ile destanları yaşatmaktadır.
- Divanında gazel, kaside, tahmis gibi Divan şiiri nazım biçimleri vardır.
- Asıl şöhretini divanına dahi almadığı taşlama türündeki (halk şiiri) şiirleriyle kazandı.
- Taşlamalarında (hiciv), açık saçık ve kaba küfürlere de başvurdu.
- **Divan:** (Divan şiiri biçiminde yazdığı şiirlerden oluşur.)
- **Sergüzeşt-Name:** (başından geçen olayları anlattığı **mesnevi**)

ERZURUMLU EMRAH 19. yy. (?- 1860)

- Erzurum'un köylerinden birinde doğmuştur.
- Medrese eğitimi aldı, Nakşibendi tarikatının Halidiye koluna bağlandı; sonra medreseden ayrılarak köyüne döndü.
- Saz şairleri arasında Divan şiirini en iyi bilenlerdendir.
- Arapça ve Farsça sözcükleri kullanmaktan çekinmedi.
- Divan tarzında gazel, rubai, muhammesler de yazan şair, asıl başarısını hece ölçüsü ile yazdığı koşma ve semailerde göstermiştir.

SEYRANÎ (1807-1866)

- **XIX. yüzyıl halk şiirinin büyük ustasıdır.**
- **Asıl adı Mehmet'tir.**
- **Kayseri'nin Develi kasabasında doğmuştur. Medresede birkaç yıl okuduktan sonra ayrılıp İstanbul'a gitmiştir; ancak devrin büyüklerini hicvettiği için, memleketine dönmek zorunda kalmıştır.**
- **Yaşamı acılarla, yoksulluklarla geçmişti; ömrünün son yıllılarında "deli" gömleğini de giymiştir.**
- **Divan geleneğine uymaya çalışıp aruzla ve ağıdalı bir dille şiirler yazdı; ancak asıl şöhretini hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde gösterdi.**
- **Ham sofuları ve kötü yöneticileri yerdığı hicivleriyle ve güzellemeleriyle tanınır.**
- **Şiirlerinin çoğunu bugün de güncelliğini yitirmemiştir.**

DERTLİ 19 yy. (1772-1845)

- Şehirde yetişen ve Divan şiirine özenen aşıklardandır.
- Bolu yakınında Gerede'ye bağlı bir köyde doğdu.
- Okumuşların da ilgisini çeken şiirler yazdı. (Erzurumlu Emrah ve Seyrani gibi)
- Divan, Tekke ve Halk şiirini iyi bilen şair; Divan şiiri türünde de eser verdi. Fakat asıl başarısını heceyle yazdığı şiirlerde gösterdi.
- Hem aruz hem de hece veznini kullandı.
- Tasavvufi bir derinliği ve lirizmi yoktur; kuvvetli bir yergisi vardır.

AŞIK VEYSEL (1894-1973)

- Cumhuriyet devri saz Şairlerinden olan sanatÇı; Cumhuriyetin 10. yılı törenlerine katıldı. Cumhuriyet ve Atatürk zerine yazdığı Őiirlerle meŐhur oldu.
- A. Veysel'i sanat dünyasına A. Kutsi Tecer tanıttı.
- 7 yaŐındayken geŐirdiĐi iek hastalığı yüzünden gözlerini kaybetti; babasının oyalanması için verdiği kırık bir sazla alıp söylemeye başladı.
- MeŐhur olana dek, yaşamı acı ve yoksulluklarla geçti; köy enstitülerinde öğretmenlik yaptı.
- Yurdun değişik köŐelerini dolaŐan Şair; insan, yurt, toprak sevgisini sade bir dille mükemmel bir Şekilde işledi.
- “Halk Şiirinin **son büyük ustası**” olarak bilinir.
- **Şiir:** Dostlar Beni Hatırlasın, Sazımdan Sesler, DeyiŐler

MURAT ÇOBANOĞLU (1940- 2004)

- Kars doğumlu olan şair ilk okul mezunudur.
- Aşıklık geleneğinin (günümüz saz şairlerinin) önde gelenlerindedir.
- şiirlerinde nasihat etme, ahlakî öğütler verme amacındadır.
- Ulusal konuları ve öz değerleri işleyen şiirleri de vardır.
- şiirleri Kars Eli, Pınar, Hisar, Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayımladı.
- Aşıklar yarışmasında dereceler kazandı.
- **Eser:** Manzum öyküler ve şiirler yazdı.

C) TEKKE / TASAVVUFÎ HALK EDEBİYATI

- Dini tasavvufi düşünceyi yaymak düşüncesiyle geliştirdi.
- Allah aşkı ve Vahdet-i Vücut düşüncesi konu edilir.
- Dili halkın anlayabileceği bir dildir.
- Hem divan hem de halk edebiyatı nazım şekilleri kullanılmıştır.
- Hem aruz hem de hece vezni kullanılmıştır.
- Nazım birimi dörtlüktür; gazel biçiminde ilahiler de vardır.
- Düzyazı biçimini ise evliya menkıbeleri, efsaneler, masallar ve tarikat büyüklerinin hayatlarını konu alan yapıtlar oluşturur.
- 12. yüzyılda Ahmed Yesevi ile başladı; Anadolu'daki ilk ve en büyük şairi Yunus Emre'dir.
- Bu edebiyat geleneğinin sürmesinde en önemli rolü Alevi-Bektaşî ve Melami-Hamzavî şairler oynamıştır.
- Tekke şiirinin genel adı, özel bestelerle okunan ve tarikatlara göre değişik isimlerle anılan ilahilerdir.

TEKKE/DİNİ-TASAVVUFİ HALK EDEBİYATI

MANZUM ESERLER

1. İLAHİ

2. NEFES

3. NUTUK

4. DEME

4. DEVRİYE

5. ŞATHİYE

MENSUR ESERLER

1. FÜTÜVVETNAME

2. GAZAVATNAME

3. MENAKIBNAME

4. BATTALNAME

1. İLÂHÎ

- Allah aşkını konu edinen, Allah'ı övmek, ona yalvarmak için yazılır.
- Özel bir ezgiyle okunur.
- Dörtlük sayısı 3-7 arasındadır.
- Kafiye düzeni koşmaya benzer: **abab cccb dddb...**
- İlâhî, **7'li, 8'li ve 11'li** hece ölçüsüyle yazılır.
- İlâhîleriyle en çok Yunus Emre (XIII. yy.) ünlenmiştir.
- İlâhîler tarikatlara göre türlü adlar alır:
- Mevlevîlerde **âyin**, Bektaşîlerde **nefes**, Alevilerde **deme (deyiş, deme)**, diğer tarikatlerde de **cumhur** ya da **ilâhî** denir.

2. NEFES

- **Bektaşî** şairlerinin yazdıkları tasavvufî şairlerdir.
- Nefeslerde genellikle tasavvuftaki vahdet-i vücud (Allah'ın varlığı ve birliği) kavramı anlatılır.
- Hz. Muhammet ve Hz. Ali'yi övmek için de söylenir.
- Nefeslerde **kalenderâne ve alaycı bir üslûp** görülür.
- Pir Sultan Abdal nefesleriyle ünlüdür.

3. NUTUK

- **Pirlerin ve mürşitlerin, tarikata yeni giren dervişlere söylenir.**
- **Tarikat derecelerini ve tarikat adabını öğretmek için söylenir.**
- **Didaktik (öğretici) şiiirlerdir.**

4. DEVRİYE

- Ezelden beri var olan insan ruhunun Allah'tan gelip tekrar Allah'a dönmesi düşüncesini işleyen şiirlerdir.
- İlâhîye benzer.

5. ŞATHİYE (ŐATHİYÂT-I SOFİYÂNE)

- Dinin ilkelerinden, inançlardan teklifsizce ve alaycı bir dille söz ediyormuş gibi söylenir.
- Görünüşte saçma sanılan bu şiirler aslında toplumun ve insanların eleştirisini yapmakta ve tasavvuf kavramlarını anlatmaktadır.
- Genellikle Bektaşî şairleri tarafından söylenir.

■ Ergene'nin köprüsü
Suszluktan kurumuş
Edirne minaresi
Eğilmiş su içmeğe

Kaygusuz'un sözleri
Hindistan'ın kozları
Sen de bu yalan ile
Gidem dersin uçmağa

(Kaygusuz Abdal)

ARUZ ÖLÇÜSÜYLE YAZILAN HALK ŞİİRİ NAZIM BİÇİMLERİ VE TÜRLERİ

- Bunlar Divan edebiyatının etkisiyle oluşmuştur.
- Aruz vezniyle yazılan Halk edebiyatı nazım biçimleridir.
- SEMAİ
- DİVANI
- KALENDERİ
- SATRANÇ
- VEZN-İ ÂHAR
- SELİS

MENSUR (DÜZYAZI) ESERLER

- **FÜTÜVVETNAME:** Fütüvvetlerin ilkelerini, tarihini, niteliklerini, törelerini konu edinir.
- **GAZAVETNAME:** Din düşmanları üzerine gazilerin düzenledikleri akın ve savaşlar ve gösterilen kahramanlıklar anlatılır.
- Bir yerin alınmasını anlatanlara "fetihname", düşmanın yenilgisini anlatanlara "zafername" denmişse de sonradan bunların hepsine birden "gazavetname" denilmiştir.
- **MENAKIBNAME:** Kahramanların, din ve tarikat büyüklerinin yaşamları, gösterdikleri kerametler anlatılır. Kahramanlar olağanüstü nitelikler taşır, olağanüstü işler yapar.
- **BATTALNAME:** Battal Gazi'nin menkıbevî hayatı üzerine kurulmuş destansal halk hikayesidir.

YUNUS EMRE (1240-1320)

- Nerede doğup büyüdüğü kesin olmamakla beraber Eskişehir’de doğup ösöylentisi ağır basar.
- Çok güçlü bir din bilgisi ve tasavvuf kültürü vardır. Tapduk Emre’nin dergahında eğitim aldı, nefsini terbiye etti.
- Arapça ve Farsça bildiğı, medrese eğitimi aldığı eserlerinden anlaşılır.
- **Tekke edebiyatının Anadolu’daki kurucusu ve en önemli temsilcisidir.**
- 13. yy’da Anadolu, Şam ve Azerbaycan’ı gezerek Moğol istilasıyla sarsılan insanları; din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin hoşgörü ve sevgiyle kucaklamıştır. Unesco tarafından 1992 yılı Y. Emre Sevgi Yılı”
- Az sözle, ayrıntılı düşünceleri, duyguları söyledi. (sehl-i mümteni)
- Sade, samimi bir dille yazdığı ilahileri yüzyıllarca dilden dile söylendi, okundu. Anadolu Türkçesinin oluşmasında öncülük etmiştir.
- Türk edebiyatının önemli coşkun ve lirik bir şairdir.
- Şiirlerinde hem aruz hem de hece vezni kullanılmıştır.
- **Divan:** Hece ve aruzla yazdığı şiirlerinin derlendiğı kitap
- **Risaletü’n Nushiyye:** Aruz ölçüsüyle yazılmış mesnevi nazım biçiminde nasihat kitabıdır. Anasır-ı erbaa (su, toprak, hava, ateş) ve can’ın birleşmesini anlatan eser 563 beyitten oluşur.

NASREDDİN HOCA (1208?- 1237)

- Eskişehir'in **Sivrihisar** ilçesi Hortu köyünde doğduğu sanılmakta, **Akşehir**'de öldüğü bilinmektedir.
- Önce Sivrihisar'da medrese öğrenimi gördü, babasının ölümü üzerine Hortu'ya dönerek **köy imamı** oldu. 1237'de Akşehir'e yerleşerek, Seyyid Mahmud Hayrani ve Seyyid Hacı İbrahim'in derslerini dinledi, İslam diniyle ilgili çalışmalarını sürdürdü.
- Bir söylentiye göre **medresede** ders okuttu, kadılık görevinde bulundu. Bu görevlerinden dolayı kendisine Nasuriddin Hâce adı verilmiştir.
- Hayatıyla ilgili bilgiler, halkın kendisine olan aşırı sevgisi yüzünden, söylentilerle karışmış, yer yer olağanüstü nitelikler kazanmıştır.
- Nasreddin Hoca'nın değeri, yaşadığı olaylarla değil, gerek kendisinin, gerek halkın onun ağızından söylediği gülmecelerdeki anlam, yergi ve alay öğelerinin inceliğiyle ölçülür.
- Onun olduğu ileri sürülen gülmecelerin incelenmesinden, bunlarda geçen kelimelerin açıklanışından anlaşıldığına göre o, belli bir dönemin değil Anadolu halkının yaşama biçimini, güldürü öğesini, alay ve eğlenme türünü, övgü ve yergi becerisini dile getirmiştir.
- Onunla ilgili gülmeceleri oluşturan öğelerin odağı sevgi, yergi, övgü, alaya alma, gülünç duruma düşürme, kendi kendiyi çelişkiye sürüklenme, dinin temel kabulleriyle çelişmeden çok ince bir söyleyişle hoşgörüyü yeğlemedir. Özellikle karşısındakinin durumuyla çelişki içinde bulunma, gülmecelerinin genel özelliğidir.
- Hocanın nefis, güldürücü olduğu kadar düşündürücü de olan ve bir ders alma niteliği taşıyan fıkraları yalnız Türkiye'de değil **bir çok ülkede** de sevilmiştir.
- Nasrettin Hoca'ya ait olduğu zannedilen birçok fıkra aslında sonradan onun adına uydurulmuş fıkralardır.

EŞREFOĞLU RUMİ (?-1409)

- Asıl adı Abdullah olan şair "Kadiri Tarikatı"nın "Eşrefiye" kolunun kurucusudur.
- Mısır'dan göç edip İznik'e yerleşen bir ailenin çocuğudur; İznik'te öldü, kendi tekkesine gömüldü.
- Medrese eğitimi aldı.
- Eşrefoğlu Rumi, Emir Sultan'ın hizmetinde bulunmuş, daha sonra Ankara'ya giderek Hacı Bayram Veli'nin dervişi, sonra da damadı olmuştur.
- Eşrefoğlu Rumi şiirlerini hem aruz, hem hece ölçüleriyle yazmıştır.
- Eşrefoğlu Rumi de Yunus Emre'nin yolundan, izinden giden ozanlardandır.
- **Şiir:** "Eşrefoğlu Divanı" adlı yapıtta toplanmıştır.
- **Düzyazı:** Müzekki'n-Nüfus (nefsi terbiye etme yolları)

HACI BEKTAŞ-I VELİ (1209-1270)

- 13.yy'da yaşamıştır, Türkistan'ın Nişabur şehrinde doğmuştur.
- İyi bir eğitim gördü.
- A.Yesevi'nin isteğiyle Anadolu'ya (Kırşehir civarında şimdiki adı Bektaş olan Sulucakarahöyük'e gelmiştir.
- Anadolu'nun Türkleşmesinde ve İslamlaşmasında önemli rol oynadı; öğrenciler yetiştirdi.
- **Makalat:** Bilinen tek eseridir. Sohbetler, sözler anlamına gelir. Tasavvuf konuları bölümler halinde işlenir. A. Yesevi'nin Fakirname'sinin açıklaması niteliğinde bu eserde; dört kapı, kırk makam, Hz. Adem (as.) yaratılışı, Şeytan ve işleri, Şeytan'dan korunma yolları, Allah inancı ve sevgisi gibi konuları işler.

HACI BAYRAM VELİ (1325- 1429)

- Asıl adı Numan olan mutasavvufumuz; şeyhi Somuncu Baba'ya bir bayram günü bağlandığı için bu adla anılmıştır.
- Bayramiyye Tarikatının kurucusudur.
- Ankara'nın Çubuk civarında bir köyde doğmuş; 1429'te Ankara'da ölmüştür.
- Medrese eğitimi görmüştür.
- Kayser, Aksaray, Şam ve Hicaz'da bulundu.
- İlginç bir yaşamı olduğu bilinmektedir.
- **Şiir:** Aruzla 2, heceyle 3 şiiri
- **Mektup:** Türkçe yazılmış bir mektubu vardır.

PİR SULTAN ABDAL (?-1560)

- 16.yy'da yaşamış Alevi-Bektaşî bir şairdir.
- Hakkında fazla bilgi yoktur; asıl adı Haydar'
- Sivas'ın Banaz köyünde doğmuştur.
- İran yanlısı mezhep olaylarına karıştı.
- Sivas Beylerbeyi Hızır Paşa, onu astırdı.
- Şiî-Batınî inançları güçlü bir lirizmle dile getirdi.
- Araştırmalarda 6 ayrı Pir Sultan kimliğine değinilir.
- Tekke ve tasavvufun kalıplarını aşip geniş bir halk kesimine seslendi. Aşk, tasavvuf (yüzeysel olsa da) ve kavga, tabiat konularını işledi.
- Medrese öğrenimi görmediği için, Divan Edebiyatı'ndan hiç etkilemedi.
- Şiirlerinde duru ve yalın bir kullandı.

ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI (1703-1772)

- Şair, bilgin ve mutasavvuf olarak bilinen şair; din, edebiyat, psikoloji, matematik ve astronomi gibi değişik alanlarda eser verdi.
- Tillo'da gözlem evi kurdu; günümüzde doğruluğu ispatlanan astronomik incelemeler yaptı.
- Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğdu.
- İstanbul, Mısır ve Hicaz'da bulundu; sonra Siirt'in Tillo ilçesine yerleşti ve orada öldü.
- Allah aşkını işleyen şiirleri (ilahileri) meşhurdur.
- **Şiir:** Divan
- **Düzyazı:** Marifetname (çeşitli bilgilerden bahseder)

NİYAZİ-İ MISRÎ 17 yy. (1617-1694)

- Asıl adı Mehmet Şemseddin'dir.
- Malatya'da doğdu, Mısır'da eğitim aldı.
- Şeyh Sinan Ümmî'den tasavvuf eğitimi aldı.
- Dünyanın birçok yerini (Anadolu, Arabistan) gezdi; irşat ve lebliğ vazifesinde bulundu; sürünler yaşadı, Limmi adasında sürgündeyken öldü.
- Şiirlerini aruz ve hece ölçüsüyle yazdı; asıl şöhretini heceyle yazdığı ilahilerde yakaladı.
- Aruzla yazdığı şiirlerde Fuzulî ve Nesimî'nin, heceyle yazdığı şiirlerde de Yunus Emre'nin etkisi görülmektedir.
- **Eser:** Şerh-i Nutk-ı Yunus Emre
- İlahileri ve tasavvufi eserlerinin yanı sıra tefsirleri de vardır.

ABDAL MUSA SULTAN (14 yy.)

- Abdal Musa Sultan, ünlü bir ozan ve düşünürdür.
- Aslen Horasan'lıdır.
- Osmanlıların Bursa'yı fethi yıllarında Orhan Bey'in askerleriyle savaflara katıldığı ve büyük yararlıklar gösterdiği söylenir.
- Hacı Bektaş Veli'nin önde gelen halifelerindedir. Payesi sultanlık, mertebesi "Abdallık".
- Elmalı, Tekke köyündeki dergahı, ilk Bektaşilerin dört büyük "Asitane-i Bektaşiyân" dan biridir.
- Abdal Musa Sultan, Elmalı yöresinde kurduğu tekkesinde sayısız kişiler irşad etmiş (uyarmış) ve bunlar arasında büyük ozanlar yetişmiştir. Alevi-Bektaşî şairlerden Kaygusuz Abdal'dır.

KAYGUSUZ ABDAL (15. yy)

- Doğum tarihi ve yeri ile ölüm tarihi ve yeri kesin olarak bilinmemektedir.
- Asıl adının Alâeddin Gaybî olduğu söylenir.
- İyi bir eğitim görmüş ve Bektaşî şeyhi Abdal Musa'nın dergahına girmiştir.
- Mekke ve Mısır'a gittiği, Hac dönüşü öldüğü ve bir mağaraya gömüldüğü söylenir. Bir başka söylentiye göre de Antalya Elmalı'da gömülüdür.
- Şeyhi Abdal Musa gibi o da Bektaşî-Alevi edebiyatının kurucularından sayılır.
- Yunus Emre'nin takipçilerindedir.
- Hem aruz hem de hece ölçüsüyle şiirler yazdı.
- Şiirlerinde, tasavvuf ve tarikat adabını nükteli bir dille anlattı.
- Şiirlerinde hiciv ve mizah öğelerini de kullanarak ham sofularla alay etti.
- Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinin çoğu "şathiye"dir.
- Yalın bir dili ve kıvrak söyleyişi vardır.
- **Manzum:** Divan Gevhernâme, Gülistan
- **Mensur:** Sarâyname, Minbername, Dilgüsâ, Budalanâme, Mesnevi, Muglâtanâme, Esrâr-i Hurûf, Vücûdnâme..

2. Bir halk edebiyatı ürünü olan “mani”

3. Aşağıdakilerden hangisi karagöz, meddah, ortaoyunu gibi seyirlik halk oyunlarının ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Göze ve kulağa seslenmeleri
- B) Güldürü öğesine yer vermeleri
- C) Şive taklitlerinden yararlanmaları
- D) Tek kişilik gösteri olmaları
- E) Sözlü tiyatro örneği olmaları

4. “Sen sana ne sanırsan
Ayrığa da onu san”

**diyerek daha XIII. yüzyılda hümanizmanın müjdecisi
olan, bu yönünden ötürü de ölümünün 650.
yıldönümünde UNESCO’ca bütün dünyada ve
yurdumuzda anılan Türk şairi kimdir?**

- A) Mevlana
- B) Ahmet Yesevi
- C) Hacı Bayram Veli
- D) Yunus Emre
- E) Sultan Veled

(1974)

5. Aşağıdaki sözcük dizilerinden hangisi, tümüyle halk edebiyatı ürünlerinin adlarıdır?

- A) ağıt - şarkı - mani - masal tuyuğ
- B) türkü - mesnevi - koşma - mersiye - atasözü
- C) destan - mani - rubai masal - şarkı
- D) şarkı - türkü - rubai - koçaklama - mani
- E) koçaklama - türkü - mani - masal – ağıt

(1980)

6. “Aşık, Türk Halk edebiyatında XV. Yüzyılın başlarından bu yana beliren bir sanatçı tipidir. Bir yönüyle eski destan (epope) geleneğini sürdüren, ama başka bir yönüyle, adının belirttiği gibi ‘sevda şiirleri’ söyleyen bir sanatçıdır.”

Günümüzde, yukarıdaki parçada belirtilen sanatçı tipinin bütün özelliklerini taşıyan kişilere rastlanmamaktadır. Bunun nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Âşıklığın güç bir uğraş olması
- B) Günümüz insanının şiire önem vermemesi
- C) Aydın sanatçıların, âşıkların görevini yüklenmiş olması
- D) Âşıkların işlediği konuların halkı ilgilendirmemesi
- E) Toplumsal yaşamın büyük ölçüde

değişmesi
(1981- ÖYS)

8. Yüzyıllar boyunca Tekke şiirinin önderi sayılmış, şiirleriyle kafalara ve gönüllere Türkçe ile seslenmiştir. Tasavvuf akımını, taşkın ve gür lirizmi ile halka yansıtmiştır. Aruzla da şiirler yazmakla birlikte, genellikle heceyi kullanmıştır. Bu şiirlerde kullanılan ana tema, Tanrı aşkı ve insan sevgisidir.

Yukarıda özellikleri belirtilen şair kimdir?

- A) Yunus Emre
 - B) Yusuf Has Hacıp
 - C) Mevlana
 - D) Sultan Velet
 - E) Hacı Bayram Veli
- (1987- ÖYS)

9. Aşağıdakilerden hangisi halk şairlerimizin ortak özellikleri arasında yer almaz?

- A) Nazım birimi olarak dörtlüğü kullanmaları
- B) Aruzla yazanlar bulunmakla birlikte kullandıkları asıl ölçünün hece olması
- C) Şiirlerini, halk arasında kullanılan konuşma diliyle söylemeleri
- D) Şiirlerinde genellikle yarım kafiye kullanmaları
- E) Eserlerinde dini, mistik konuların yanı sıra devrin bazı sosyal olaylarını ele almaları

(1988- ÖYS)

10. Aşağıdakilerden hangisi anonim halk edebiyatı ürünlerinden değildir?

A) Mani B) Koşma C) Ninni

D) Ağıt E)

Türkü

(1988- ÖYS)

11. Aşağıdakilerden hangisi, halk edebiyatının özelliklerinden biri değildir?

- A)Münacat,naat,mesnevi,mersiye gibi ortak tür ve konuların kullanılması
- B)İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatı geleneğini sürdüren sözlü bir edebiyat olması
- C)Şiirde hece ölçüsü ve yarım kafiye kullanılması
- D)Şiirlerin saz şairi ya da "aşık" denen şairlerce,"bağlama adı verilen bir sazla söylenmesi
- E)Düşünce ve duyguların dörder dizelik bentler biçiminde anlatılması

(1989- ÖYS)

12.Halk şiirimizin güçlü soluklu bir şairidir. Kendini yedi yaşından itibaren saza, söze, şiire ve türküye vererek dış dünyasının karanlığını, gönül dünyası ile aydınlatmıştır. Gönül gözüyle yazdığı şiirlerinde birlik, beraberlik, yurt sevgisi, güzellik, gurbet, ayrılık duygularını dile getirmiştir.

Bu parçada tanıtılan şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yunus Emre
- B) Pir Sultan Abdal
- C) Karacaoğlan
- D) Aşık Veysel
- E) Dadaloğlu

(1991- ÖYS)

13. Aşağıdaki dizelerden hangisi bir taşlamadan alınmış olabilir?

- A) Ayna almış perçem düzer,
Zülfün tarayı tarayı
- B) Kırık çanağı yok ayran içecek
Kahveye gelir d e fincan beğenmez
- C) Eğil dağlar eğil üstünden aşam
Yeni talim gelmiş varam alışam
- D) Güzel gitti diye pınar ağladı
Acıdı yüreğim yandı pınara
- E) Avcılardan kaçmış ceylan misali,
Geçmiş dağdan dağa yoktur durağı

(1992- ÖYS)

14. Bahçelerde gül gerek

Güllere bülbül gerek

Senin gibi güzele

Bencileyin kul gerek

Bu dördlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Varsağı B) Divan C) Destan

D) Koşma E) Mani

(1994- ÖYS)

15.Düzenleyicisi bilinmez, halkın sözlü geleneğinden oluşur. Çağdan çağa, yerden yere içeriğinde olsun, biçiminde olsun değişikliklere uğrayabilir. Her zaman bir ezgiyle söylenir.

Bu parçada, aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?

- A)Türkü B)Şarkı C)Gazel
D) Mesnevi E)Koşma

(1995- ÖYS)

16. Onu halk şairi saymak bir bakıma yanlıştır. Ama o, halka, halkın diliyle seslenerek halkın şairi olabilmiştir. Zaten başarısının sırlarından biri de budur. Hece ile söylediği şiirlerinden başka, aruzla yazılmış şiirleri de vardır. Yaşamı üzerine kesin bilgiler yoktur. Risalet'ün Nushiyye adlı mesnevisinin yazılış tarihinden yola çıkılarak XIII. yüzyılda yaşadığı konusunda birleşilmiştir.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pir Sultan Abdal
- B) Hacı Bayram Veli
- C) Yunus Emre
- D) Mevlâna Celaleddin Rûmi
- E) Ahmet Haşim

(1996- ÖYS)

17. Halk hikayeleriyle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Sevgi ve kahramanlık konuları işlenir.
- B) Kişiler gerçek yaşamdakilere yakındır; olağanüstülükler oldukça sınırlıdır.
- C) Oluştukları ağdaki sosyal yapıyı ve i mücadeleleri yansıtır.
- D) Anlatım tümüyle nesre dayalıdır.
- E) Anlatıcıları okur yazar, az çok kültürlü kişilerdir.

19?? ÖYS

- **Başarı Dileklerimle....**